

Cothen: protestants met een rooms tintje

De voegen van de eeuwenoude tuinmuur rond het voormalige kerkhof zijn er inmiddels uitgebikt en het mos is er vanaf gespoten. Binnenkort komt de aannemer om de muur te voegen. Het pad over het kerkhof leidt naar het pittoreske kerkje van Cothen, vroeger een kapel die tot het naast gelegen kasteel Rhijnestein behoorde.

Samen de kerkmuur uitbikken. (foto: Protestantse Gemeente Cothen)

Gemoedelijkheid troef in het Utrechtse dorpje, dat beelden oproept die Wim Sonneveld bezingt in zijn lied 'Het dorp'. Dominee Rebecca Onderstal heeft het naar haar zin in Cothen. De pastorie met de 150 jaar oude kastanjeboom in de voortuin draagt daar waarschijnlijk aan bij. Zij staat nu vier jaar in haar eerste gemeente die als midden-orthodox te boek staat. Een gesprek met haar en kerkrentmeester Dik van de Pavert. Hij woont vanaf zijn trouwdag, bijna veertig jaar geleden, in Cothen en is al die tijd flink betrokken geweest bij 'zijn' kerk.

Twee kerken, één dorp

Het aanzicht van het dorp wordt gedomineerd door de flink uit de kluiten gewassen rooms-katholieke kerk. 'Ik weet dat er zo'n tien jaar geleden 1700 katholieken en zo'n 450 protestanten in het dorp woonden. Inmiddels is het dorp wel wat gegroeid. Maar van enige "scheiding der geesten" is eigenlijk al jaren geen sprake meer', weet Van de Pavert. 'We hebben twee keer per

jaar een oecumenische viering en beide kerken doen actief mee aan Wereldgebedsdag. Mooi voorbeeld van de plezierige samenwerking is dat bij de restauratie van onze kerk zo'n twintig jaar geleden, de RK-kerk wafels verkocht om mee te helpen aan de financiering van de renovatie. Bijzonder hè? Kijk, we hebben wel twee kerken, maar er is maar één dorp. En dat laatste overheerst.' Onderstal haakt hier op in: 'Hemelvaartsdag valt dit jaar samen met Bevrijdingsdag. Met de rooms-katholieken is afgesproken dat we vanuit beide kerken om kwart voor elf naar de boomgaard wandelen die midden in het dorp gelegen is. Daar vindt een korte bezinning plaats over wat vrijheid voor ons betekent. Kinderen uit het dorp laten daarna ballonnen op met daaraan een kaartje met tekst wat vrijheid is voor hen. We vieren het feest samen met het dorp. De kerk heeft niet de wervingskracht van de handbalvereniging in Cothen die afgelopen seizoen naar de hoogste divisie is gepromoveerd, maar we willen wel laagdrempelig zijn en aanhaken bij wat er in het dorp gebeurt.

Vooraf minder betrokken kerkleden hebben nogal eens het beeld van vroeger van een gesloten kerk die ver van je af staat. Dat is gelukkig niet meer zo en dat willen we ook duidelijk maken. De kerk hier is actief betrokken bij het wel en wee van het dorp.'

Bevindelijk

De kerkdienst op zondag wordt voor een deel bepaald door de gezinnen met kinderen die ter kerke gaan. 'Er is geen protestantse basisschool in het dorp, dus wordt er ook wel wat vanuit de kerk verwacht. De kindernevendiensten draaien dan ook goed en er wordt veel werk gemaakt van de projecten. Soms is het zo dat de kinderen hierdoor de ouders mee naar de kerk krijgen', lacht Rebecca Onderstal. 'Het prettige aan de sfeer in Cothen is dat er geen sociale druk is om naar de kerk te gaan. Als je een keer geen zin of tijd hebt naar de kerk te gaan word je zondagmiddag niet op straat aangesproken waar je die ochtend was. Dat heeft volgens mij toch ook wel te maken met de katholieke sfeer die er in het dorp

hangt. Het is allemaal net iets gemoedelijker dan in vele andere protestantse kerkdorpen. Katholieken en protestanten doen buiten de kerk om veel dingen samen. Samen wordt er gewerkt aan het dorpshuis, maken we deel uit van de brandweer en ga zo maar door', weet Van de Pavert.

Onderstal: 'Toch hebben de protestanten hier ergens heel diep iets bevindelijks. Ze gaan niet zomaar aan het avondmaal en ook het doen van belijdenis kent voor velen een hoge drempel. Ze nemen het wel allemaal zeer serieus wat ook wel weer bij de calvinistische geest past die hier in de regio rondwaart. Kinderen mogen van de kerkenraad wel aan het avondmaal, maar lang niet iedereen gaat.'

5/12

De kerk die ongeveer 400 leden telt, drijft zoals vele kerkelijke gemeenten op de kracht van vrijwilligers. Van de Pavert: 'De dominee is voor 5/12 deel in dienst. Ze maakt overuren en we zouden haar graag meer te bieden hebben, maar dat is niet anders. Het historische kerkgebouw en de pastorie kosten veel geld, maar het is beheerbaar. Cothen is een dorp van bouwvakkers en dat is een groot geluk. Met de inzet van vrijwilligers hebben we de afgelopen maanden de tuinmuur kunnen aanpakken en met subsidies van de stichting Karl Heinz en stichting Elisabeth Mathilde kunnen we de aannemer betalen om de klus af te ronden.' Onderstal: 'In veel steden trekt de secularisatie diepe sporen en kunnen de eigendommen niet worden behouden. Ook al is dit niet een dorp van grootverdieners, de nodige offers worden wel gebracht. Men is zich zeer wel bewust van het belang van het samen gemeente zijn.'

Geloofsbeleving

De praktische instelling die de kerkgangers van de Protestantse gemeente in Cothen kenmerkt, vertaalt zich in de geloofsbeleving. 'Die is ook heel praktisch. Je moet gewoon dingen doen en aanpakken. Ze kunnen in Cothen ontzettend goed organiseren en de handen uit de mouwen steken', formuleert de dominee bondig. Van de Pavert licht deze instelling toe: 'Het is een dorp waar vroeger veel landarbeiders woonden die op de pachtboerderijen werkten die beheerd werden door de kasteelheer van Rhijnestein. Veel mannen werken nu in dienst van een baas bij een aannemer of fruittelers, dat is nu eenmaal zo gegroeid. Maar langzaam startten steeds meer jongeren een eigen bedrijfje, een gezonde ontwikkeling lijkt me zo.'

Onderstal: 'Maar het kost mij dus best wel moeite om bij de kerkgangers boven tafel te krijgen hoe zij het geloof beleven en wat daarin voor hen zo waardevol is. Veel mensen zijn te bescheiden, ze voelen zich te klein en niet belangrijk genoeg om zich bezig te houden met zulke, voor hun gevoel,

'hoogdravende' zaken. Als ik toch zover kom dat zij zich hierover durven te uiten, komt vaak hun diepe ontzag voor de schepende kracht naar voren. Niet vreemd als je in een streek woont waar je in direct contact staat met de natuur.'

Gevoelsmatig orthodox

Onderstal: 'Onlangs heb ik op de kerkenraadsvergadering de discussie aangezwengeld over de verschillende mogelijkheden tot het sluiten van levensverbintenissen in de kerk. Met de nieuwe kerkorde is het mogelijk om huwelijken te sluiten tussen mensen van hetzelfde geslacht. Als ik met mijn vuist op tafel had geslagen om dit ook in onze kerk toe te laten, had ik op grote weerstand gestuit. Nu wordt er een tijd en ruimte gecreëerd om naar elkaar te luisteren en te overleggen wat mogelijk is. Vernieuwingen moet je niet in een keer doorvoeren,

maar eerst laten bezinken. Principieel heeft bijna niemand er in wezen moeite mee, maar gevoelsmatig moet het een en ander worden overwonnen: 'principeel niet orthodox, gevoelsmatig wel' zeg ik wel eens. Van de Pavert: 'Ja, er heerst nog al eens de gedachte en het gevoel van 'mot dat nou allemaal' en 'waarom kan het niet blijven zoals het is'. Vernieuwingen betekenen niet vanzelfsprekend dat alles beter wordt.' Onderstal: 'Ik begrijp dat mensen moeite hebben met wat ze niet kennen. Maar het besef dat we het niet hebben over één of andere leerstelling maar over mensen, breekt vele weerstanden. Dan spelen principes niet zo'n grote rol meer. En dat is het prettige van het werk in Cothen, het menszijn staat centraal.'

Douwe Anne Verbrugge is freelance journalist

Kerkrentmeester Dik van de Pavert en ds. Rebecca Onderstal (foto: Douwe Anne Verbrugge)